

Ortaokul Öğrencilerinde Problemlı İnternet Kullanımı ile Öz-yeterlik Arasındaki İlişkide Yaşam Doyumunun Aracı Rolünün İncelenmesi

Osman CIRCİR¹, Cansel YÖNET DEMIRHAN², Merve AYDEMİR³, Handan BALCI⁴,
Hatice Rana CAN⁵ ve Zekeriya GÖKCE⁶

• *Geliş Tarihi:* 25.04.2022 • *Kabul Tarihi:* 11.11.2022 • *Yayın Tarihi:* 05.09.2023

Öz

Bu araştırmanın amacı, ortaokul öğrencilerinin problemlı internet kullanımları ile öz-yeterlikleri arasındaki ilişkide yaşam doyumunun aracı rolünün olup olmadığının belirlenmesidir. Araştırma, korelasyonel yordayıcı modelde yürütülmüştür. Araştırmanın çalışma grubu, 2021-2022 eğitim öğretim yılında Konya ilinde ortaokullarda öğrenim gören 505 ortaokul öğrencisinden oluşmaktadır. Araştırmanın verileri, Young İnternet Bağımlılığı Ölçeği, Ortaokul Öz-Yeterlik Ölçeği ve Çocuklar İçin Yaşam Doyumu Ölçeği aracılığıyla toplanmıştır. Verilerin analizi aşamasında öncelikle toplanan verilerle, uç değer incelemesi, tek değişkenli ve çok değişkenli normallik analizleri ve homojenlik testleri yapılmıştır. Sonrasında, SPSS-20 paket programı ile değişkenler arasındaki ilişkinin saptanması için Pearson Momentler korelasyon katsayısı ve SPSS için Hayes Process Makrosu ile aracılık analizi yapılmıştır. Araştırma kapsamında yapılan analizler sonucunda, ortaokul öğrencilerinin problemlı internet kullanımları, öz-yeterliklerini negatif yönde, anlamlı düzeyde yordadığı, yaşam doyumlarını ise pozitif yönde ve anlamlı düzeyde yordadığı bulunmuştur. Ortaokul öğrencilerinin yaşam doyumları, öz yeterliklerini pozitif yönde ve anlamlı düzeyde yordamaktadır. Ayrıca ortaokul öğrencilerinin problemlı internet kullanımı ile öz yeterlik arasındaki ilişkide yaşam doyumunun aracı bir rol oynadığı belirlenmiştir. Araştırma bulgularına dayalı olarak araştırmacı ve uygulayıcılara yönelik öneriler sunulmuştur.

Anahtar sözcükler: problemlı internet kullanımı, yaşam doyumunu, öz-yeterlik.

¹ Rehber Öğretmen, Milli Eğitim Bakanlığı, 0000-0002-7847-9205, osmancircir@hotmail.com

² Rehber Öğretmen, Milli Eğitim Bakanlığı, 0000-0001-6925-0639, canselyonet95@gmail.com

³ Rehber Öğretmen, Milli Eğitim Bakanlığı, 0000-0002-8577-6961, merveaydemir842@gmail.com

⁴ Rehber Öğretmen, Milli Eğitim Bakanlığı, 0000-0002-5757-2486, handan_33_karakaya@hotmail.com

⁵ Rehber Öğretmen, Milli Eğitim Bakanlığı, 0000-0003-0001-3402, hranacan@gmail.com

⁶ Rehber Öğretmen, Milli Eğitim Bakanlığı, 0000-0002-4126-2336, gokcezeki42@gmail.com

Atıf:

Circir, O., Yönet Demirhan, C., Aydemir, M., Balci, H., Can, H. R. ve Gökce, Z. (2023). Ortaokul öğrencilerinde problemlı internet kullanımı ile öz-yeterlik arasındaki ilişkide yaşam doyumunun aracı rolünün incelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 59, 25-37, <https://doi.org/10.9779.pauefd.1108453>

Giriş

Ortaokul öğrencileri erinlik dönemi içerisindeyler. Erinlik dönemi, insanı meydana getiren duygu, düşünce ve davranışın değişim, gelişim ve başkalaşım sürecidir. Bu dönem, insan yaşamında genel olarak 11-14 yaşları arasındaki zaman dilimini kapsar. Psikolojik, biyolojik ve sosyal alanlarda, değişim ve gelişimi içerir (Kılıç, 2016). Yetişkin rollerine hazırlığı içeren bu dönemde, bireylerin öz yeterliğini nasıl geliştirdiği ve kullandığı, hayatının nasıl gelişeceği konusunda kilit rol oynar (Bandura, 1997).

Öz yeterlik kavramı, Sosyal Bilişsel Kuramın temel kavramlarından birisidir (Aşkar ve Umay, 2001). Bandura (1997) tarafından ortaya atılan bu kavram, bireyin davranışları üzerinde etkisi olan, belli bir davranışı sergilemek için gerekli faaliyetleri düzenleyip başarılı bir şekilde uygulama düzeyi hakkında, bireyin kendisine yönelik algısını içerir. Öz yeterlik genel olarak, bireylerin bir şeyleri yapabildiklerine veya yapamadıklarına olan inancı olarak tanımlanır (Bandura, 1989; Kala, 2022). Kişinin kendi yeteneğine olan inancı, bireyin öngörülemez anlar içerebilen stresli durumlarda gerekli eylemleri planlamanın ve gerçekleştirebilmesinin ne kadar mümkün olduğuna ilişkin değerlendirmesi ile ilgilidir (Bandura, 1977; 1982; Schunk, 1982).

Öz-yeterlik algısı, kişiden kişiye değişiklik gösterir (Bandura, 1989). Öz yeterlik algısı, insanların başarmak için ne kadar çaba göstereceklerini ve caydırıcı deneyimler karşısında ne kadar azimli olacakları üzerinde etkilidir (Bandura, 1977). Birey, her ne kadar yeterli bilgi ve beceriye sahip olsa da öz-yeterlik algısı düşük ise sahip olunan bilgi ve beceriyi kullanmada harekete geçemez (Yıldırım ve İlhan 2010). Öz yeterlik algısı düşük birey amacına ulaşmak için çaba göstermez ve süreci amacına uygun yönetemez (Bandura, 1997). Caprara ve diğerleri (2011) tarafından 13 ila 19 yaş aralığındaki öğrenciler üzerinde yürütülen araştırma sonucunda, öz-yeterliğin riskli davranışların azaltılmasında ve sosyal becerilerin geliştirilmesinde etkili olduğunu belirlenmiştir. Bu yaş grubu öğrencilerin, riskli davranışları arasında yer alanlardan biri de problemlili internet kullanımınıdır. Durak (2021) tarafından yapılan bir çalışmada, yaşam doyumu ile genel öz yeterlik arasında pozitif yönlü ilişki olduğu tespit edilmiştir. Altıntaş (2020) ise yapmış olduğu çalışmada problemlili internet kullanımı ile yaşam doyumu arasında negatif yönlü ilişki bulmuştur. Buradan yola çıkılarak öz yeterlik düzeyleri ve yaşam doyumları yüksek olan bireylerin internet kullanımını sağlıklı bir şekilde yönetebilecekleri söylenebilir. Bu bağlamda araştırmanın bir diğer değişkeni olarak problemlili internet kullanımı ele alınmıştır.

Covid-19 pandemisi sebebiyle yüz yüze eğitime ara verip uzaktan eğitime geçilmiştir (Akgül ve Oran, 2020). Bu durum ortaokul öğrencilerinde, internet kullanımının artmasına, dolayısıyla problemlili internet kullanımının da yaygınlaşmasına neden olmuştur. Young (2004) internet bağımlılığını, bireyin internete bağlanma süresi ile ilgili kontrol sağlayamaması, davranışlarında kontrolü bırakması, internetin olmadığı durumlarda öfkelenmesi, gerginlik yaşaması ve tüm bu yaşananlar neticesinde, bireyin normal ilişkiler kuramayıp fonksiyonelliğini kaybetmesi olarak tanımlanmıştır (Mittal vd., 2007). İnternet bağımlılığı literatürde, patolojik internet kullanımı (Ekinci, 2017), sorunlu internet kullanımı (Yaylalı, 2013) veya problemlili internet kullanımı şeklinde de adlandırılmaktadır. Caplan'a (2002) göre problemlili internet kullanımı, kapsamlı bir sendromdur. Problemlili internet kullanımı, bilişsel ve davranışsal sonuçlar ortaya çıkaran belirtileri içerir (Caplan, 2002). Problemlili internet kullanımı genel olarak bireyin okul ya da iş yaşamında psikolojik ve sosyolojik zorluklar oluşturan internet kullanımı olarak tanımlanır (Beard ve Wolf, 2001; Davis, 2001).

Problemlili internet kullanım düzeyi yüksek olan bireyler, zamanlarının büyük bir kısmını internette geçirmekte ve zamanlarını verimli şekilde yönetememektedirler (Alt ve

Boniel-Nissim, 2018). Buradan da anlaşılacağı üzere problemlili internet kullanımı, yaşam kalitesinin düşmesinde büyük bir risk faktörüdür. Hem iş hem de boş zaman için internet kullanımı, bireylerin internet kullanımına ilişkin kararlarını açıklamada potansiyel olarak önemli bir faktör olan öz-yeterlik ile ilişkilidir (Gao vd., 2020). Bu bağlamda, hem problemlili internet kullanımı hem öz yeterlik üzerinde etkisi olan yaşam doyumunun aracılığı ile problemlili internet kullanımının öz yeterlik üzerindeki olumsuz etkisini azaltılabileceği araştırmacılar tarafından düşünülmektedir. Yapılan bazı çalışmalar da bu görüşü destekler niteliktedir. Örneğin Çakar (2012), yapmış olduğu çalışmada bireylerin öz yeterliklerinin yaşam doyumlarını anlamlı düzeyde yordadığını bulmuştur. Yapılan bir diğer çalışmada, öz yeterliğin yaşam doyumunu pozitif yönde yordadığı bulunmuştur (Köksal vd., 2015). Karagöz ve diğerlerinin (2021) yapmış olduğu bir diğer çalışmada, bireylerin yaşam doyumunu arttıkça psikolojik sağlık düzeylerinin de arttığı belirlenmiştir. Buradan yola çıkarak kişilerin kendi benliklerine yönelik olumlu düşünceleri ve psikolojik anlamda yapabileceklerine olan inançları, var olan sorunlarına daha çözümcül yaklaşımlarına, yaşam doyumlarının daha da artmasına, dolayısıyla problemlili internet kullanımı gibi olumsuz davranışlardan kaçınmalarını sağlayabilir.

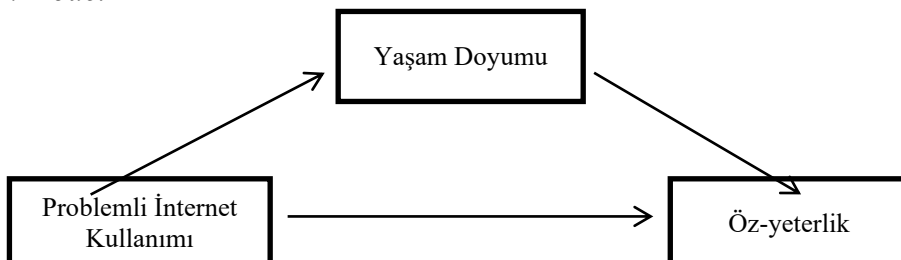
Araştırmada, problemlili internet kullanımı ile öz yeterlik arasındaki ilişkide aracı değişken olarak ele alınan yaşam doyumunu kavramı, genel olarak, yaşam olaylarından insanların kişisel olarak çıkardığı yargıları ifade eder (Veenhoven, 1991). Bradley ve Corwyn (2004) tarafından yaşam doyumunu, bireyin hayatının özel bir bölümüne veya geneline yönelik, yaşamından duyduğu memnuniyet düzeyi olarak tanımlanmıştır. Ayrıca yaşam doyumunu, insanların yaşantılarının belirli bir alanındaki gelişimleri değil, aynı zamanda yaşamlarının tüm alanlarında, bütünüyle gösterdikleri gelişim sürecini ifade eder (Avşaroglu vd., 2005; Christopher, 1999; Özer ve Özsoy-Karabulut, 2003). Yaşam doyumunu, okul çağındaki çocuk ve ergenler için aile, okul, arkadaşlar ve yaşanan yer olarak farklı alanlardaki toplam hoşnutsuzluk seviyesini ifade eder. (Gilligan ve Huebner, 2007). Yaşam doyumunun yüksek seviyelerde olması, stresli ve zararlı yaşam olaylarının etkisinden çocukları koruyabilir (Suldo ve Huebner, 2004).

Bu araştırma ile ortaokul öğrencilerinin problemlili internet kullanımları ile öz yeterlikleri arasındaki ilişkide yaşam doyumunun aracı rolü olup olmadığının belirlenmesi amaçlanmaktadır. Bu çalışma ile yaşam doyumları artırılan ortaokul öğrencilerinin, öz yeterliklerinin de artacağı, dolayısıyla öz yeterlik üzerindeki olumsuz etkisi olan problemlili internet kullanımının etkisinin azalacağı düşünülmektedir. Yaşam doyumunu, problemlili internet kullanımı ve öz yeterlik değişkenlerinin beraber ele alınması, öğrencilerin öz yeterlik düzeylerini daha sağlıklı anlamak için önem taşımaktadır. Bu durumun anlaşılması, bireylerin eğitim yaşamlarında karşılaşacakları problemleri fark etmelerini ve var olan bu problemlere alternatif çözümler üretmeleri noktasında, önem taşımaktadır.

Yukarıda belirtilen araştırmanın amacı ve bu amaç doğrultusunda kurulan hipotetik model ve hipotezler aşağıda verilmiştir.

Şekil 1

Hipotetik Model

H₁: Ortaokul öğrencilerinin problemleri internet kullanımları, öz-yeterliliklerini negatif yönde ve anlamlı düzeyde yordar.

H₂: Ortaokul öğrencilerinin problemleri internet kullanımları, yaşam doyumlarını negatif yönde ve anlamlı düzeyde yordar.

H₃: Ortaokul öğrencilerinin yaşam doyumları, öz-yeterliliklerini, pozitif yönde ve anlamlı düzeyde yordar.

H₄: Ortaokul öğrencilerinin problemleri internet kullanımları ile öz-yeterlilikleri arasındaki ilişkiye yaşam doyumu aracılık eder.

Yöntem

Bu bölümde araştırmanın yöntemi, çalışma grubu, kullanılan ölçme araçları, araştırmanın modeli, verilerin toplanması ve analizi ile ilgili bilgi verilmiştir.

Araştırma Modeli

Bu çalışmada, yordayıcı korelasyonel model kullanılmıştır. Yordayıcı korelasyonel modelde, bir veya daha fazla bağımsız değişken, bağımlı değişkenden meydana gelen değişiklikleri açıklamak için kullanılır (Büyüköztürk vd., 2012). Aracılık etkisinin istatistiksel olarak hesaplanmasında kullanılan iki temel yaklaşım olan Baron ve Kenny'nin (1986) nedensellik yaklaşımı ve çağdaş yaklaşımlardan, bu çalışmada, daha güçlü hesaplamalar yapılmasına imkân sunan çağdaş yaklaşımdan Hayes (2018) modeli kullanılmıştır. Çağdaş yaklaşımda, aracılık analizinin odak noktası, dolaylı etkinin hesaplanıp çıkarımlar yapılmasıdır (Gürbüz, 2021).

Çalışma Grubu

Çalışma grubu, uygun örneklem yolu ile belirlenmiştir. Uygun örneklem yolu, araştırmacının ulaşabileceği katılımcılara anket uygulanmasına imkân verir (Balcı, 2001). Araştırmanın çalışma grubunu Konya ilinde, ortaokullarda öğrenim gören öğrencilerden oluşmaktadır. Çalışma grubunun cinsiyete göre dağılımları incelendiğinde, katılımcıların 253'ü (%50,1) kız ve 252'si (%49,9) erkek olan 505 ortaokul öğrencisi, araştırmanın çalışma grubunu oluşturmaktadır. Çalışma grubundaki katılımcıların yaş dağılımları incelendiğinde, katılımcıların 28'i (%5,5) 11 yaşında, 26'sı (%25,7) 12 yaşında, 207'si (%41,0) 13 yaşında, 132'si (%26,1) 14 yaşında ve 8'i (%1,6) 15 yaşında olduğu görülmektedir. Çalışma grubunun sınıf değişkenine göre dağılımları incelendiğinde, katılımcıların 80'i (%15,8) 6. sınıf, 193'ü (%38,2) 7. sınıf ve 232'si (%45,9) 8. sınıf olduğu görülmektedir.

Çalışmada Kullanılan Ölçme (Veri Toplama) Araçları

Young İnternet Bağımlılığı Ölçeği

Ölçek, Young (1998) tarafından geliştirilmiş ve kısa formu Pawlikowski ve diğerleri (2013) tarafından oluşturulmuştur. Ölçeğin Türkçe 'ye uyarlama çalışması Kutlu ve diğerleri (2016) tarafından yapılmıştır. Ölçek, 12 madde ve tek boyuttan oluşan beşli likert (1=Hiçbir zaman, 5=Çok sık) tipi bir ölçektir. Ölçekte ters puanlanan madde yoktur. Kutlu ve diğerleri (2016) tarafından yürütülen geçerlik ve güvenilirlik çalışması kapsamında, doğrulayıcı faktör analizi sonucunda, model uyumunun iyi olduğu belirlenmiştir. Ölçeğin Crombach Alpha iç tutarlık katsayısının 0,85 olduğu bulunmuştur. (Kutlu vd., 2016). Ölçek toplam puanının artması, internet bağımlılığı düzeyinin yükseldiğine işaret etmektedir. Bu araştırmanın verileri ile yapılan güvenilirlik analizi sonucunda, Crombach Alpha değeri ,785 olarak hesaplanmıştır.

Ortaokul Öz-Yeterlik Ölçeği

Bray ve diğerleri (2002) tarafından geliştirilen ortaokul öz-yeterlik ölçeği, Yardımcı ve Başbakkal (2010) tarafından Türk kültürüne uyarlama çalışması yapılmıştır. 37 maddeden oluşan ölçek, Kişiler Arası İlişkiler, Akademik Başarı, Koruyucu Sağlık ve Madde Bağımlılığı Potansiyeli olmak üzere 4 alt boyuta sahip, 5'li likert tipi bir ölçektir. Ölçek toplam puanının artması, öz-yeterlik düzeyinin yükseldiğine işaret etmektedir. Ölçeğin Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı, ,73 ile ,89 arasında değişmektedir. Bu araştırmanın verileri ile yapılan güvenilirlik analizi sonucunda, Cronbach Alpha değerleri, kişiler arası ilişkiler alt boyutu için ,877, akademik başarı alt boyutu için ,873, koruyucu sağlık alt boyutu için ,780, madde bağımlılığı potansiyeli alt boyutu için ,905 ve ölçek toplamının ,932 olarak hesaplanmıştır.

Çocuklar için Yaşam Doymu Ölçeği

Ölçek, Gadermann ve diğerleri (2009) tarafından geliştirilmiş, Altay ve Ekşi (2018) tarafından Türk kültürüne uyarlama çalışması yürütülmüştür. 5 maddelik, tek boyutlu ve 5'li likert tipi bir ölçektir. Ölçekten alınan puanın artması, yaşam doyumunun yükseldiğine işaret etmektedir. Ölçeğe ait Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı ,792 olarak hesaplanmıştır (Altay ve Ekşi, 2018). Bu araştırmanın verileri ile yapılan güvenilirlik analizi sonucunda, Cronbach Alpha değeri ,810 olarak hesaplanmıştır.

Verilerin Toplanması

Araştırmaya başlanmadan önce, araştırmada kullanılan ölçme araçlarının kullanımı için ölçeklerin geçerlik ve güvenilirlik çalışmasını yapan araştırmacılardan e-posta yoluyla gerekli izinler alınmıştır. Bunun yanı sıra, araştırma için KTO Karatay Üniversitesi İnsani Araştırmalar Etik Kurul Onayı (31.03.2022 tarih ve E-46409256-300-30896 sayısı ile) alınmış ve araştırmanın yürütüldüğü kurumların bağlı olduğu Konya İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden araştırma izni alınarak, araştırma süreci boyunca yayın etiğinden taviz verilmemiştir. Araştırma kapsamında, 2021-2022 eğitim-öğretim yılında, Konya ilinde, çeşitli ortaokullarda eğitim görmekte olan öğrencilerden, üç farklı ölçme aracı kullanılarak araştırma verileri toplanmıştır. Araştırmacılar tarafından oluşturulan yaklaşık olarak 15 dakika sürede cevaplanabilen formlar, katılımcılara dağıtılmış ve katılımcılara gerekli yönergeler verilmiştir.

Veri Analizi

Araştırma sürecinde toplanan verilerin hatasızlığı kontrol edilmiş ve tüm maddelerin normal ranj aralığında olduğu, yanlış girilen madde bulunmadığı belirlenmiştir. Veri setinin normal dağılım özelliği tek değişkenli ve çok değişkenli normallik analizleri yapılarak incelenmiştir. Tek değişkenli uç değerlerin belirlenmesi için z testi yapılmış, z puanı referans aralığı örneklem büyüklüğü 100'den fazla olduğundan -4,00 ile +4,00 arası alınmış ve bu aralık dışında kalan bir katılımcıya ait ölçek, veri setinden çıkarılmıştır (Mertler ve Vannatta, 2016). Çok değişkenli uç değerlerin belirlenmesinde Mahalanobis uzaklık katsayıları hesaplanmış ve herhangi bir uç değer içeren veriye rastlanmamıştır (Tabachnick vd., 2007). Katılımcıların veri toplama araçlarına verdikleri cevapların homojen bir dağılıma sahip olup olmadığının belirlenmesi amacıyla basıklık-çarpıklık değerleri incelenmiştir. Araştırma değişkenlerinin her birinin -1.00 ile +1.00 referans aralığında olduğu, normal dağılım gösterdiği (.109, .207) belirlenmiştir (Çokluk vd., 2014). Ayrıca yapılan korelasyon analizi ile veri setinde, çoklu bağlantı problemi olup olmadığı incelenmiştir. Yapılan analiz sonucunda, ortaokul öğrencilerinin problemleri internet kullanımları ile yaşam doyumları ($r=-,222$, $p<,01$) arasında, düşük düzeyde ve negatif yönde, öz-yeterlikleri ($r=-,412$, $p<,01$) arasında orta düzeyde negatif yönde, anlamlı bir ilişki olduğu; yaşam doymu ile öz-yeterlik

arasında ($r = ,317$, $p < ,01$) pozitif yönde, orta düzeyde anlamlı ilişki olduğu saptanmıştır. Bu bulgulara göre değişkenler arasında ,90 ve üzerinde ilişki olmadığından çoklu bağlantı problemi olmadığı söylenebilir (Çokluk vd., 2014). 505 katılımcıya ait cevaplardan oluşan veri seti üzerinden araştırmanın problem cümlelerine yanıt aranmıştır. Verilerin analizinde, SPSS-22 paket programı aracılığıyla Hayes Process Makrosu ile analiz edilmiştir. Araştırmada anlamlılık düzeyi olarak ,05 alınmıştır.

Bulgular

Problemlı İnternet Kullanımı ile Öz-yeterlik Arasındaki İlişkide Yaşam Doyumunun Aracı Rolünün İncelenmesine İlişkin Bulgular

Araştırmanın örneklem grubunu oluşturan ortaokul öğrencilerinin problemlı internet kullanımı ile öz-yeterlik arasındaki ilişkide, yaşam doyumunun aracı rolü olup olmadığı, SPSS 3.4 sürümü PROCESS makrosu (Hayes, 2018), Model 4 kullanılarak aracılık analizleri yapılmıştır. Analizde, bootstrap tekniğı ile 5000 yeniden örnekleme seçeneğı tercih edilmiştir. İnternet kullanımı ile öz-yeterlik arasındaki ilişkide, yaşam doyumunun dolaylı bir etkisinin olup olmadığı, bootstrap tekniğı ile elde edilen güven aralıklarına göre belirlenmiştir. Analize ait bulgular, aşağıda Tablo 1, Tablo 2 ve Şekil 2' de sunulmuştur.

Tablo 1

Bootstrapping Testine İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Yordayıcı Değişkenler	M (Yaşam Doyumu)		Y (Özyeterlik)	
	<i>b</i>	S.E.	<i>b</i>	S.E.
Problemlı İnternet Kullanımı (X)	-,1454***	,0285	-,9678***	,1100
M (Yaşam Doyumu)			1,1773***	,1679
Sabit	19,9640	,8276	159,8854	4,5778
	R ² =,0493		R ² =, 1698	
	F (1; 503)= 26,0764; p<.001		F (2; 502)= 80,9463; p<.001	

* $p < ,05$; ** $p < ,01$; *** $p < ,001$, $k=5000$, S.E.=Standart hata, standardize edilmemiş beta katsayıları (b) raporlanmıştır.

Tablo1 incelendiğinde, problemlı internet kullanımının yaşam doyumunu, negatif yönde ve anlamlı düzeyde yordadığı görülmektedir ($b = -,1454$, $SE = ,0285$, $p < ,001$). Aynı zamanda yaşam doyumunun öz-yeterliliğı, pozitif yönde ve anlamlı düzeyde yordadığı belirlenmiştir ($b = 1,1773$, $SE = ,1679$, $p < ,001$). Ayrıca problemlı internet kullanımı, yaşam doyumundaki varyansın % 4,93'ünü açıklamaktadır. Bunun yanı sıra, problemlı internet kullanımı, yaşam doyumunu ile birlikte, öz yeterlikteki varyansın %16,98'ini açıkladığı bulunmuştur.

Aracılık analizi için yapılan Bootstrapping testi sonucunda, problemlı internet kullanımının özyeterlik üzerindeki dolaylı, doğrudan ve toplam etkisi aşağıdaki Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2

Dijital Oyun Bağımlılığının Bilinçli Farkındalık Üzerindeki Dolaylı, Doğrudan ve Toplam Etkisi

Etki	Yol	Bootstrapping		%95 Güven Aralığı	
		B	SE	LLCI	ULCI
Dolaylı Etki	PİK → Yaşam Doymumu → Özyeterlik	-,1712	,0470	-,2678	-,0866
Doğrudan Etki (c')	PİK → Özyeterlik	-,9678	,1100	-1,1840	-,7517
Toplam Etki (c)	Doğrudan Etki + Dolaylı Etki	-1,1390	,1123	-1,3596	-,9184

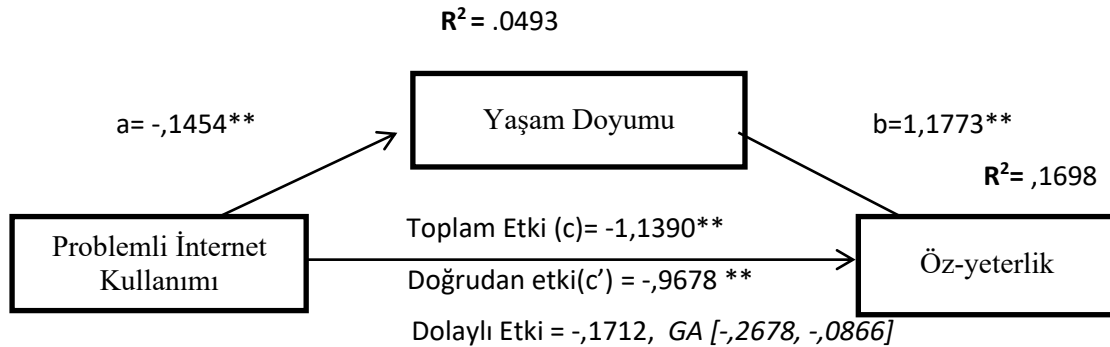
n=505, k=5000, PİK=Problemlili İnternet Kullanımı.

Tablo2 incelendiğinde, problemlili internet kullanımının öz-yeterlilik üzerindeki toplam etkisinin ($b = -1,1390$, $SE=,1123$, $p<,001$) negatif yönde ve anlamlı düzeyde olduğu görülmektedir. Basit bir aracılık modelinde, X'in (problemlili internet kullanımı) Y (Öz-yeterlilik) üzerindeki toplam etkisi, X'in Y üzerindeki doğrudan etkisinin ve X'in M (Yaşam doymumu) üzerinden Y'deki dolaylı etkisinin toplamıdır (Hayes, 2018). Problemlili internet kullanımının öz-yeterlilik üzerindeki doğrudan etkisinin ($b = -,9678$, $SE=,1100$, $p<,001$) negatif yönde ve anlamlı düzeyde olduğu bulunmuştur. Ayrıca problemlili internet kullanımının öz-yeterlilik üzerindeki dolaylı etkisinin ($b = -,9678$, $SE=,1100$, $95\% GA [-,2678,-,0866]$) negatif yönde ve anlamlı düzeyde olduğu belirlenmiştir. Dolaylı etki, X'in M üzerindeki etkisinin bir sonucu olarak Y üzerinde ne kadar farklılık gösterdiğinin tahmin edildiğini ve bu durumun da Y'yi etkilediğini belirtir. Dolaylı etkinin anlamlı olması durumunda, M'nin, X'in Y üzerindeki etkisinin bir aracısı olduğu iddia edilebilir (Hayes, 2018). Aracılık etkisinin tam standardize etki büyüklüğü incelendiğinde, %95 Güven aralığında ($GA [-,0960,-,0319]$) $\beta = -,0619$ olduğu, bu değer orta derecede aracılık etkisine yakın olduğu söylenebilir. Etki büyüklüğü değerinin ,01'e yakın olması düşük etkiyi, ,09'a yakın olması orta düzey etkiyi ve ,25'e yakın olması yüksek etki olarak yorumlanır (Preacher ve Kelley, 2011). Bu bulgulara göre, problemlili internet kullanımı ile öz yeterlilik arasındaki ilişkide, yaşam doymumunun aracı bir rol oynadığı söylenebilir.

Problemlili internet kullanımı ile öz yeterlilik arasındaki ilişkide yaşam doymumunun aracı rolüne ilişkin model, aşağıda Şekil 2'de verilmiştir.

Şekil 2

Problemlili internet kullanımı ile öz-yeterlilik arasındaki ilişkide yaşam doymumunun aracılık etkisi

Not: Standardize edilmemiş beta katsayıları kullanılmıştır.

Tartışma ve Sonuç

Yapılan analizlerden elde edilen bulgularda, ortaokul öğrencilerinin problemlili internet kullanımlarının öz yeterliklerini negatif yönde ve anlamlı düzeyde yordadığı, yaşam doyumlarını ise pozitif yönde ve anlamlı düzeyde yordadığı belirlenmiştir. Ortaokul öğrencilerinin yaşam doyumları, öz yeterliklerini pozitif yönde ve anlamlı düzeyde yordamaktadır. Ayrıca ortaokul öğrencilerinin problemlili internet kullanımları ile öz yeterlikleri arasındaki ilişkide, yaşam doyumlarının aracı bir rol oynadığı saptanmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgular, aşağıda tartışılmıştır.

Ortaokul öğrencilerinin problemlili internet kullanımları, öz yeterliklerinin negatif yönde anlamlı bir yordayıcısı olduğu tespit edilmiştir. Bu bulguya paralel olarak Reyhanlıoğlu'nun (2015) üniversite öğrencileri üzerinde yürüttüğü araştırma sonucunda, internet bağımlılığı ile öz yeterlik arasında negatif ilişki olduğu bulunmuştur. Odacı (2011), üniversite öğrencilerinde, problemlili internet kullanımı ile akademik öz-yeterlik arasında negatif yönde anlamlı ilişki olduğunu ve akademik öz-yeterliğin problemlili internet kullanımı yordadığını bulmuştur. Araştırma bulgusunun aksine, Erkişi (2019) tarafından, ergenlerin internet bağımlılıkları ile öz-yeterlikleri arasında, istatistiksel açıdan anlamlı ilişki olmadığı belirlenmiştir. Ortaokul öğrencilerinin çevreyi tanımaya, çevrelerinin kendilerine sunduğu imkânlardan haberdar olmaya başladıkları bir süreçte internet ile karşılaşmaları ve kendilerini kaptırmaları, kendilerinden beklenen görev ve sorumlulukları aksatmalarına, dolayısıyla, öz yeterliklerinin azalmasına neden olabilir. Bu bulgulara göre ortaokul öğrencilerinin problemlili internet kullanımları arttıkça, öz yeterlikleri azalmaktadır.

Araştırmanın bir diğer bulgusu olarak ortaokul öğrencilerinin problemlili internet kullanımlarının yaşam doyumları üzerinde, negatif yönde anlamlı bir yordayıcısı olduğu tespit edilmiştir. Konu ile ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde, Lachmann ve diğerleri (2016), problemlili internet kullanımı ile yaşam doyumları arasında negatif ilişki tespit etmişlerdir. Kabasakal (2015), üniversite öğrencileri üzerinde yürüttüğü bir araştırma sonucunda, internet kullanımının olumsuz sonuçları ile yaşam doyumları arasında negatif yönde anlamlı düzeyde ilişki olduğunu saptamıştır. Cao ve diğerleri (2011), ergenlerde, problemlili internet kullanımının, yaşam doyumunu düşürdüğünü tespit etmişlerdir. Dolayısıyla bu bulgular, araştırmamızın problemlili internet kullanımının yaşam doyumları üzerinde, negatif yönde yordadığı bulgusuyla paralellik göstermektedir. Bu bulgulara göre ortaokul öğrencilerinin problemlili internet kullanımları arttıkça, yaşam doyumları azalmaktadır.

Araştırmanın bir diğer bulgusu olarak, ortaokul öğrencilerinin yaşam doyumlarının öz yeterlikleri üzerinde, pozitif yönde anlamlı bir yordayıcısı olduğu bulunmuştur. Vecchio ve diğerleri (2007), akademik ve sosyal öz-yeterlik inançlarının yaşam doyumunun yordayıcıları olduğunu bulmuşlardır. Alipour ve Taghvaei (2016), öğretmenler üzerinde yürüttükleri çalışma sonucunda, yaşam doyumları ile öz-yeterlik arasında, orta düzeyde, pozitif yönde, anlamlı ilişki bulmuşlardır. Cırcır, ve Odacı (2016), üstbilişsel farkındalık ve öz yeterliğin ergenlerde yaşam doyumunun önemli yordayıcıları olduğunu bulmuşlardır. Poorbaferani ve diğerleri (2018), özyeterlik ile yaşam doyumları arasında, pozitif ilişki olduğunu belirlemişlerdir. Bu bulgular, araştırmanın yaşam doyumunun öz-yeterliği, pozitif yönde yordadığı bulgusuyla paralellik göstermektedir. Bu bulgulara göre ortaokul öğrencilerinin yaşam doyumları arttıkça öz yeterlikleri de artmaktadır.

Araştırmanın bir diğer bulgusu olarak, ortaokul öğrencilerinin problemlili internet kullanımları ile özyeterlikleri arasındaki ilişkide, yaşam doyumunun aracılık rolü üstlendiği belirlenmiştir. Hem problemlili internet kullanımıyla hem de özyeterlik ile ilişkili olan yaşam doyumları, problemlili internet kullanımının öz yeterlik üzerindeki negatif etkisini azaltmakta,

bir nevi tampon rol üstlenmektedir. Ortaokul öğrencilerinin yaşam doyumlarının desteklenmesi, problemleri internet kullanımının olumsuz etkilerini azaltabilir, ortaokul öğrencilerinin öz yeterliklerinin artmasında da etkili olabilir.

Yapılan analizler sonucunda elde edilen bulgulara ilişkin, araştırmacı ve uygulayıcılara yönelik aşağıdaki öneriler sunulmuştur:

-Ortaokul öğrencilerinin problemleri internet kullanımları ile öz yeterlikleri arasındaki ilişkide yaşam doyumunun aracılık rolü üstlendiğinin belirlenmesi, ortaokul öğrencilerine yönelik yapılacak olan çalışmalarında, önemli bir referans olabilir. Bu doğrultuda, ortaokul öğrencilerinin yönelik yapılacak olan güçlendirici çalışmalarda, yaşam doyumuna yer verilebilir.

-Ulaşılan bulguların benzer araştırmalarla desteklenmesi, ortaokul öğrencilerinin problemleri internet kullanımlarının etkisinin azaltılmasında, bilinçli farkındalık, iletişim becerileri, sosyal beceriler vb. değişkenleri de araştırmalara dâhil edilerek yeni çalışmalar yapılabilir.

-Nicel yöntem ile veri toplanarak elde edilen araştırma bulguları, nitel araştırma yöntemleri kullanılarak desteklenip zenginleştirilebilir.

Etik Kurul İzin Bilgisi: *Bu araştırma, KTO Karatay Üniversitesi İnsani Araştırmalar Etik Kurulunun 31/03/2022 tarihli E-46409256-300-30896 sayılı kararı ile alınan izinle yürütülmüştür.*

Yazar Çıkar Çatışması Bilgisi: *Yazarlar tarafından herhangi bir çıkar çatışması olmadığı bildirilmiştir.*

Yazar Katkısı

OC: Çalışmanın tasarlanması ve verilerin analiz edilmesi

CYD: Giriş ve yöntemin yazılması

MA: Verilerin toplanması, SPSS'e girilmesi, araştırma izinlerinin alınması

HB: Verilerin toplanması, SPSS'e girilmesi, araştırma izinlerinin alınması

HRC: Verilerin toplanması, SPSS'e girilmesi, araştırma izinlerinin alınması

ZG: Tartışmanın yazımı ve raporlanması.

Teşekkür: *Araştırmaya desteği ve katkılarından dolayı Meram Rehberlik ve Araştırma Merkezi'ne teşekkür ederiz.*

Kaynakça

Akgül, G. ve Oran, M. (2020). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin, ortaokul öğrencilerinin ve öğrenci velilerinin pandemi sürecindeki uzaktan eğitime ilişkin görüşleri. *Eğitimde Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 3(2), 15-37. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/eyyad/issue/59733/847318>

Alipour, F., & Taghvaei, D. (2016). Predicting life satisfaction based on self-efficacy and social support. *Turkish Online Journal of Design Art and Communication*, 6, 1471–1480. http://tojdac.org/tojdac/VOLUME6-AGUSPCL_files/tojdac_v060AGSE132.pdf

Alt, D., & Boniel-Nissim, M. (2018). Links between adolescents' deep and surface learning approaches, problematic internet use, and Fear of Missing Out (FoMO). *Internet*

Interventions, 13, 30–39. doi: <https://doi.org/10.1016/j.invent.2018.05.002>

- Altay, D. ve Ekşi, H. (2018). *Çocuklar için yaşam doyumu ölçeği geçerlilik ve güvenilirlik çalışması*. 5. Uluslararası Eğitim Bilimleri Sempozyumu'nda sunulan tam metin bildiri (ss. 354-362), İstanbul, Türkiye.
- Altıntaş, A. (2020). *Lise öğrencilerinde problemlerle internet kullanımının duygusal zeka ve yaşam doyumu açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Maltepe Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Askar, P. & Umay, A. (2001). Preservice Elementary Mathematics Teachers' Computer Self-Efficacy, Attitudes towards Computers, and their Perceptions of Computer-Enriched Learning Environments. In J. Price, D. Willis, N. Davis & J. Willis (Eds.), *Proceedings of SITE 2001--Society for Information Technology & Teacher Education International Conference* (pp. 2262-2263). Norfolk, VA: Association for the Advancement of Computing in Education (AACE). Retrieved May 1, 2022 from <https://www.learntechlib.org/primary/p/17156/>
- Avşaroğlu, S., Deniz, M. E. ve Kahraman, A. (2005). Teknik öğretmenlerde yaşam doyumu, iş doyumu ve mesleki tükenmişlik düzeylerinin incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14, 115-129.
- Balcı, A. (2001). *Sosyal Bilimlerde Araştırma: Yöntem Teknik ve İlkeler*, PegemA Yayıncılık, Ankara.
- Bandura, A. (1977). Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological Review*, 84, 191-215. doi:10.1037/0033-295X.84.2.191
- Bandura, A. (1989). Human agency in social cognitive theory. *American Psychologist*, 44, 1175–1184. doi: 10.1037/0003-066X.44.9.1175
- Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: The exercise of control*. New York: Freeman.
- Baron, R. M., & Kenny, D. A. (1986). The moderator–mediator variable distinction in social psychological research: Conceptual, strategic, and statistical considerations. *Journal of Personality and Social Psychology*, 51, 1173–1182.
- Beard, K. W., & Wolf, E. M. (2001). Modification in the proposed diagnostic criteria for Internet addiction. *CyberPsychology & Behavior*, 4(3), 377–383. <https://doi.org/10.1089/109493101300210286>
- Bradley, R. H., & Corwyn, R. F. (2004). Life satisfaction among European American, African American, Chinese American, Mexican American, and Dominican American adolescents. *International Journal of Behavioral Development*, 28(5), 385–400. <https://doi.org/10.1080/01650250444000072>
- Bray, C., Nash, K., Fromani R. D. (2003). Validation of measures of middle schoolers' self-efficacy for physical and emotional health, and academic tasks. *Res Nurs Health*, 26, 376-386. <https://doi.org/10.1002/nur.10099>
- Büyüköztürk, S., Kılıç Çakmak, E., Akgün, O. E., Karadeniz, S., & Demirel, F. (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (7. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Caprara, G. V., Vecchione, M., Alessandri, G., Gerbino, M., & Barbaranelli, C. (2011). The contribution of personality traits and self-efficacy beliefs to academic achievement: a longitudinal study. *The British Journal of Educational Psychology*, 81(1), 78–96. <https://doi.org/10.1348/2044-8279.002004>

- Caplan, S. E. (2002). Problematic Internet use and psychosocial well-being: Development of a theory-based cognitive-behavioral measurement instrument. *Computers in Human Behavior*, 18(5), 553–575. [https://doi.org/10.1016/S0747-5632\(02\)00004-3](https://doi.org/10.1016/S0747-5632(02)00004-3)
- Cao, H., Sun, Y., Wan, Y., Hao, J., & Tao, F. (2011). Problematic Internet use in Chinese adolescents and its relation to psychosomatic symptoms and life satisfaction. *BMC Public Health*, 11. <https://doi.org/10.1186/1471-2458-11-802>
- Cikrikci, Ö. ve Odacı, H. (2016). Ergenlerde yaşam doyumunun belirleyicileri: üstbilişsel farkındalık ve öz-yeterliğin rolü. *Soc Indic Res*, 125, 977-990. <https://doi.org/10.1007/s11205-015-0861-5>
- Christopher, J. C. (1999). Situating psychological well being: exploring the cultural roots of its theory and research. *Journal of Counseling & Development*, 77(2), 141-153. <https://doi.org/10.1002/j.1556-6676.1999.tb02434.x>
- Çakar, F. S. (2012). The Relationship between the self-efficacy and life satisfaction of young adults. *International Education Studies*, 5(6), 123-130.
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G. ve Büyüköztürk, Ş. (2014). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik SPSS ve LISREL uygulamaları* (3.Basım). Ankara: Pegem Akademi.
- Davis, R. (2001). A cognitive-behavioral model of pathological internet use. *Computers in Human Behaviour*, 17(2), 187–195. doi:10.1016/j.chb.2013.05.026
- Diener, E. (1984). Subjective well-being. *Psychological Bulletin*, 95(3), 542-575.
- Durak, İ. (2021). Psikolojik sağlamlık ile yaşam doyumunu arasındaki ilişkide öz yeterliğin aracı etkisi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(78), 1175-1190.
- Ekinci, N. (2017). *16-18 Yaş ergenlerde otistik mizaç özelliklerinin patolojik internet kullanımı ile ilişkisi*. (Uzmanlık Tezi). Mersin Üniversitesi.
- Erkişi, E. (2019). *Ergenlerde İnternet Bağımlılığının Özyeterliğe Etkisinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İnönü Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Gadernann, A. M., Guhn, M., & Zumbo, B. (2010). Investigating the Substantive Aspect of Construct Validity for the Satisfaction with Life Scale Adapted for Children: A Focus on Cognitive Processes. <http://dx.doi.org/10.1007/s11205-010-9603-x>
- Gao, L., Gan, Y., Whittal, A., & Lippke, S. (2020). Problematic internet use and perceived quality of life: findings from a cross-sectional study investigating work-time and leisure-time internet use. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(11), 40-56. doi:10.3390/ijerph17114056
- Gilligan, T. D., & Huebner, S. (2007). Initial development and validation of the multidimensional Students' Life Satisfaction Scale-Adolescent Version. *Applied Research Quality Life*, 2, 1–16. <https://doi.org/10.1007/s11482-007-9026-2>
- Gürbüz, S. (2020). *Sosyal bilimlerde, aracı, düzenleyici ve durumsal etki analizleri* (2.Basım). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Hayes, A. F. (2018). *Introduction to mediation, moderation, and conditional process analysis: A regression-based approach* (Second Edition). New York: The Guilford Press.
- Kabasakal, Z. (2015). Life satisfaction and family functions as-predictors of problematic internet use in university students. *Computers in Human Behavior*, 53, 294–

304. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2015.07.019>

- Kala, F. N. (2022). *Sınıf öğretmenleri adaylarının müze eğitime yönelik öz yeterlik inançları*. Yüksek Lisans Tezi. Bartın Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Temel Eğitim Ana Bilim Dalı, Bartın.
- Karagöz, Y., Durak, İ., ve Mutlu, H. T. (2021). Psychological resilience and life satisfaction of healthcare professionals in Turkey: The mediating role of fear of COVID. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal*, 11(62), 403-417.
- Kılıç, M. (2016). *Gerçek yaşam tadında: gelişim dönemleri 2* (2. Basım). Ankara, Pegem Akademi.
- Köksal, O., Güler, M. ve Çetin, F. (2015). Öz-yeterlilik algısı, yaşam doyumu ve bir role tutulma etkileşimi: Sosyal bilişsel bir yaklaşım. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, (54), 193-207.
- Kutlu, M., Savci, M., Demir, Y. ve Aysan, F. (2016). Young İnternet Bağımlılığı Testi Kısa Formunun Türkçe uyarlaması: Üniversite öğrencileri ve ergenlerde geçerlilik ve güvenilirlik çalışması, *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 17, 69-76.
- Lachmann, B., Sariyska, R., Kannen, C., Cooper, A., & Montag, C. (2016). Life satisfaction and problematic Internet use: Evidence for gender specific effects. *Psychiatry Research*, 238, 363–367.
- Mertler, C. A. & Vannatta, R. A. (2016). *Advanced and multivariate statistical methods: Practical application and interpretation* (6.publish). CA: Pyrczak Publishing.
- Mittal, V. A., Tessner, K. D., & Walker, E. F. (2007). Elevated social internet use and schizotypal personality disorder in adolescents. *Schizophrenia Research*, 94(1–3), 50–57. doi:10.1016/j.chb.2013.05.026.
- Odaci, H. (2011). Academic self-efficacy and academic procrastination as predictors of problematic internet use in university students. *Computers & Education*, 57(1), 1109–1113. doi:10.1016/j.compedu.2011.01.005
- Özer, M. ve Özsoy-Karabulut, Ö. (2003). Yaşlılarda yaşam doyumu. *Geriatrics*, 6(2), 72- 75.
- Pawlikowski, M., Altstötter-Gleich, C., & Brand, M. (2013). Validation and psychometric properties of a short version of Young's Internet Addiction Test. *Computers in Human Behavior*, 29(3), 1212–1223. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2012.10.014>
- Poorbaferani Z, Mazaheri MA, & Hasanzadeh A. (2018). Life satisfaction, general self-efficacy, self-esteem, and communication skills in married women. *J Educ Health Promot*, 7(173), doi:10.4103/jehp.jehp_108_18
- Preacher, K. J., & Kelley, K. (2011). Effect size measures for mediation models: Quantitative strategies for communicating indirect effects. *Psychological Methods*, 16, 93–115.
- Reyhanlıoğlu, E. N. (2015). *Türkiye'deki üniversite öğrencilerinin internete bağımlılık düzeyleri ile sıkıntıya dayanma, başa çıkma stratejileri, kişilik özellikleri ve bazı demografik değişkenler arasındaki ilişki*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Klinik Psikoloji Anabilim Dalı, İstanbul.
- Schunk, D. (1982). Effects of effort attributional feedback on children's perceived self-efficacy and achievement. *Journal of Educational Psychology*, 74, 548-556.

doi:10.1037/0022-0663.74.4.548

- Suldo, S. M., & Huebner, E. S. (2004). Does life satisfaction moderate the effects of stressful life events on psychopathological behavior during adolescence? *School Psychology Quarterly*, 19, 93–105. <https://doi.org/10.1521/scpq.19.2.93.33313>
- Tabachnick, B. G., Fidell, L. S., & Ullman, J. B. (2007). *Using multivariate statistics* (5.Basım). Boston, MA: Pearson.
- Vecchio, G. M., Gerbino, M., Pastorelli, C., Del Bove, G., & Caprara, G. V. (2007). Multifaceted self-efficacy beliefs as predictors of life satisfaction in late adolescence. *Personality and Individual Differences*, 43(7), 1807–1818. doi:10.1016/j.paid.2007.05.018
- Veenhoven, R. (1991). Questions on happiness: Classical topics, modern answers blind spot. In F. Strack, M. Argyle & N. Schwarz (Eds.), *Subjective wellbeing, an interdisciplinary perspective* (pp. 7-26). London: Pergamon. Press, http://worlddatabaseofhappiness.eur.nl/hap_bib/freetexts/strack_f_1991.pdf
- Yardımcı F. ve Başbakkal, Z. (2010). Ortaokul Öz-Yeterlilik Ölçeğinin geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 11(4), 321-326.
- Yaylalı, F. H. (2013). *Dikkat eksikliği hiperaktivite bozukluğu olan çocuk ve ergenlerin sorunlu internet kullanımı ile ilişkili etmenler*. (Uzmanlık Tezi). Ankara Üniversitesi.
- Yıldırım, F. ve İlhan, İ. (2010). Genel Özyeterlilik Ölçeği Türkçe formunun geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 21(4), 301–308.
- Young, K. S. (2004). Internet addiction: a new clinical phenomenon and its consequences. *American Behavioral Scientist*, 48(4), 402–415. <https://doi.org/10.1177/0002764204270278>
- Young K. S. (1998). Internet addiction: The emergence of a new clinical disorder, *Cyberpsychology & Behavior*. 1(3): 237-244.

Investigation of the Mediator Role of Life Satisfaction in the Relationship between Problematic Internet Use and Self-efficacy in Middle School Students

Osman CIRCIR¹, Cansel YÖNET DEMIRHAN², Merve AYDEMİR³, Handan BALCI⁴,
Hatice Rana CAN⁵ & Zekeriya GÖKCE⁶

• **Received:** 25.04.2022 • **Accepted:** 11.11.2022 • **Published:** 05.09.2023

Abstract

The aim of this study is to determine whether life satisfaction has a mediating role in the relationship between the problematic internet use of secondary school students and their self-efficacy. The research was carried out in relational screening model. The study group of the research consists of 505 secondary school students studying in secondary schools in Konya in the 2021-2022 academic year. The data of the study were collected through the Young Internet Addiction Scale, the Secondary School Self-Efficacy Scale, and the Life Satisfaction Scale for Children. During the analysis of the data, first of all, extreme value analysis, univariate and multivariate normality analyzes and homogeneity tests were performed with the collected data. Afterwards, mediation analysis was performed with the Pearson Moments correlation coefficient and Hayes Process Macro for SPSS to determine the relationship between the SPSS-20 package program and the variables. As a result of the analyzes made within the scope of the research, it was found that the problematic internet use of secondary school students predicted their self-efficacy in a negative way and it predicted their life satisfaction at a positive and significant level. Secondary school students' life satisfaction predicts their self-efficacy positively and significantly. In addition, it has been determined that life satisfaction plays a mediating role in the relationship between problematic internet use and self-efficacy of secondary school students.

Keywords: problematic internet use, life satisfaction, self-efficacy

¹ Guidance Teacher, Ministry of Education, 0000-0002-7847-9205, osmancircir@hotmail.com

² Guidance Teacher, Ministry of Education, 0000-0001-6925-0639, canselyonet95@gmail.com

³ Guidance Teacher, Ministry of Education, 0000-0002-8577-6961, merveaydemir842@gmail.com

⁴ Guidance Teacher, Ministry of Education, 0000-0002-5757-2486, handan_33_karakaya@hotmail.com

⁵ Guidance Teacher, Ministry of Education, 0000-0003-0001-3402, hranacan@gmail.com

⁶ Guidance Teacher, Ministry of Education, 0000-0002-4126-2336, gokcezeki42@gmail.com

Cited:

Circir, O., Yönet Demirhan, C., Aydemir, M., Balcı, H., Can, H. R. & Gökce, Z. (2023). Investigation of the mediator role of life satisfaction in the relationship between problematic internet use and self-efficacy in middle school students. *Pamukkale University Journal of Education*, 59, 25-37. <https://doi.org/10.9779.pauefd.1108453>

Introduction

Middle school students are in their period of adolescence. Adolescence is the process of change, development and metamorphosis of emotions, thoughts and behaviours that make up human beings. This period covers the period of time between the ages of 11 and 14 in human life in general. It includes change and development in the psychological, biological and social domains (Kılıç, 2016). In this period, which includes preparation for adult roles, how individuals develop and use their self-efficacy plays a key role in how their life will develop (Bandura, 1997).

The concept of self-efficacy is one of the basic concepts of Social Cognitive Theory (Aşkar & Umay, 2001). This concept, introduced by Bandura (1997), includes the individual's perception of himself/herself about the level of organizing and successfully implementing the activities necessary to exhibit a certain behaviour and which has an effect on the individual's behaviour. Self-efficacy is generally defined as individuals' belief that they can or cannot do something (Bandura, 1989; Kala, 2022). Belief in one's own ability relates to an individual's assessment of how likely it is to plan and perform necessary actions in stressful situations that may involve unpredictable moments (Bandura, 1977; 1982; Schunk, 1982).

Self-efficacy perception differs from person to person (Bandura, 1989). Self-efficacy perception influences how much effort people will invest to achieve and how persistent they will be in the face of deterrent experiences (Bandura, 1977). No matter how the individual has sufficient knowledge and skills, if his/her self-efficacy perception is low, he/she cannot take action in using the knowledge and skills (Yıldırım and İlhan, 2010). An individual with a low self-efficacy perception does not make an effort to reach his/her goal and cannot manage the process in accordance with his/her purpose (Bandura, 1997). As a result of the study conducted by Caprara et al. (2011) on students aged 13 to 19, it was determined that self-efficacy is effective in reducing risky behaviours and improving social skills. One of the risky behaviours of students in this age group is problematic internet use. In a study conducted by Durak (2021), it was determined that there is a positive correlation between life satisfaction and general self-efficacy. Altıntaş (2020), on the other hand, found a negative correlation between problematic internet use and life satisfaction. Thus, it can be said that individuals with high levels of self-efficacy and life satisfaction can manage their internet use in a healthy way. In this context, problematic internet use was discussed as another variable of the current study.

Due to the Covid-19 pandemic, face-to-face education was suspended and distance education was started (Akgül & Oran, 2020). This has led to an increase in the use of internet among middle school students, and thus in the prevalence of problematic internet use. Young (2004) defines internet addiction as the inability of the individual to control the duration of connecting to the internet, to give up control of his/her behaviours, to get angry when there is no internet, to experience tension and as a result of all these experiences, the individual cannot establish normal relationships and lose his/her functionality (Mittal et al., 2007). Internet addiction is also called as pathological internet use (Ekinçi, 2017) or problematic internet use (Yaylalı, 2013) in the literature. According to Caplan (2002), problematic internet use is a comprehensive syndrome. Problematic internet use includes symptoms with cognitive and behavioural consequences (Caplan, 2002). Problematic internet use is generally defined as internet use that creates psychological and sociological difficulties in an individual's school or work life (Beard & Wolf, 2001; Davis, 2001).

Individuals with a high level of problematic internet use spend most of their time on the internet and cannot manage their time efficiently (Alt & Boniel-Nissim, 2018). As it can

be understood from here, problematic internet use is a major risk factor in decreasing the quality of life. Internet use for both work and leisure is associated with self-efficacy, which is a potentially important factor in explaining individuals' decisions regarding internet use (Gao et al., 2020). In this context, researchers think that the negative effect of problematic internet use on self-efficacy can be reduced through life satisfaction, which has an effect on both problematic internet use and self-efficacy. Some studies support this view. For example, Çakar (2012) found that individuals' self-efficacy significantly predicted their life satisfaction. In another study, it was found that self-efficacy predicted life satisfaction positively (Köksal et al., 2015). In another study conducted by Karagöz et al. (2021), it was determined that as individuals' life satisfaction increases, their psychological resilience levels also increase. From this point of view, people's positive thoughts about themselves and their belief in what they can do psychologically can enable them to approach their existing problems more analytically, increase their life satisfaction and thus they can avoid negative behaviours such as problematic internet use.

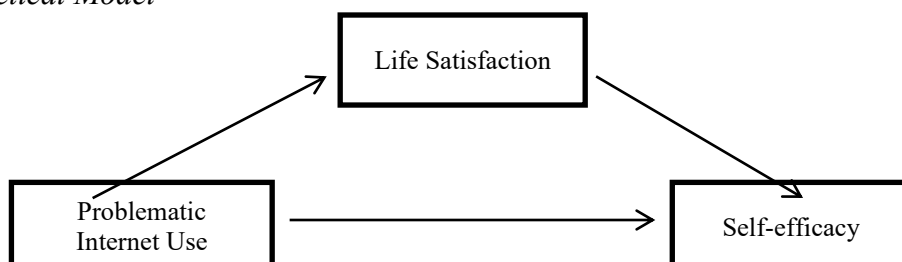
The concept of life satisfaction, which is considered as a mediator variable in the relationship between problematic internet use and self-efficacy, generally refers to the judgments that people infer personally from life events (Veenhoven, 1991). Life satisfaction is defined by Bradley and Corwyn (2004) as the level of satisfaction with a particular part of the life or the whole life of an individual. In addition, life satisfaction refers not only to the development of people in a certain area of their lives, but also to the development process that they show in all areas of their lives (Avşaroğlu et al., 2005; Christopher, 1999; Özer & Özsoy-Karabulut, 2003). Life satisfaction refers to the total level of satisfaction for school-age children and adolescents in different areas such as family, school, friends and place of residence (Gilligan & Huebner, 2007). High levels of life satisfaction can protect children from the effects of stressful and harmful life events (Suldo & Huebner, 2004).

In the current study, it is aimed to determine whether life satisfaction has a mediator role in the relationship between the problematic internet use of middle school students and their self-efficacy. In this study, it is thought that the self-efficacy of middle school students whose life satisfaction is increased will also increase, and therefore the effect of problematic internet use, which has a negative effect on self-efficacy, will decrease. It is important to consider life satisfaction, problematic internet use and self-efficacy variables together in order to better understand students' self-efficacy levels. Understanding this situation is important for individuals to realize the problems they will encounter in their education life and to produce alternative solutions to these existing problems.

The purpose of the study mentioned above and the hypothetical models and hypotheses established for this purpose are given below.

Figure1

Hypothetical Model

H₁: Middle school students' problematic internet use negatively and significantly predicts their self-efficacy.

H₂: Middle school students' problematic internet use negatively and significantly predicts their life satisfaction.

H₃: Middle school students' life satisfaction positively and significantly predicts their self-efficacy.

H₄: Life satisfaction mediates the relationship between middle school students' problematic internet use and self-efficacy.

In this section, information is given about the method of the research, the study group, the measurement tools used, the model of the research, the collection and analysis of the data.

Method

Research Model

In the current study, the predictive correlational model was used. In the predictive correlational model, one or more independent variables are used to explain the changes in the dependent variable (Büyüköztürk et al., 2012). In the statistical calculation of the mediation effect, causality approach by Baron and Kenny (1986) and Hayes (2018) model, which is a contemporary approach that allows stronger calculations, were used. In the contemporary approach, the focus of mediation analysis is to calculate the indirect effect and make inferences (Gürbüz, 2021).

Study Group

The study group was determined by using the convenience sampling method. The convenience sampling method allows measurement tools to be administered to the participants that the researcher can reach (Balçı, 2001). The study group of the study is comprised of students attending middle schools in the city of Konya. A total of 505 middle school students participated in the study and 253 (50.1%) of these students are female and 252 (49.9%) are male. Of the participating students, 28 (5.5%) are 11 years old, 26 (25.7%) are 12 years old, 207 (41.0%) are 13 years old, 132 (26.1%) are 14 years old and 8 (1.6%) are 15 years old. While 80 (15.8%) of the students are 6th graders, 193 (38.2%) are 7th graders and 232 (45.9%) are 8th graders.

Data Collection Tools

Young Internet Addiction Scale

The scale was developed by Young (1998) and its short form was created by Pawlikowski et al. (2013). The scale was adapted to Turkish by Kutlu et al. (2016). The scale is a five-point Likert scale (1=Never, 5=Very often) consisting of 12 items and a single dimension. There is no reverse scored item in the scale. Within the context of the validity and reliability study conducted by Kutlu et al. (2016), as a result of the confirmatory factor analysis, it was determined that the model fit was good. The Cronbach Alpha internal consistency coefficient of the scale was found to be 0.85 (Kutlu et al., 2016). An increase in the total score taken from the scale indicates an increase in the level of internet addiction. As a result of the reliability analysis made with the data of the current study, the Cronbach Alpha value was calculated to be .785.

Middle School Self-Efficacy Scale

The middle school self-efficacy scale developed by Bray et al. (2002) was adapted to Turkish culture by Yardımcı and Başbakkal (2010). The 37-item scale is a 5-point Likert-type scale with 4 sub-dimensions: Interpersonal Relations, Academic Achievement,

Preventive Health and Substance Addiction Potential. An increase in the total score taken from the scale indicates an increase in the level of self-efficacy. The Cronbach Alpha reliability coefficient of the scale was found to be ranging from .73 to .89. As a result of the reliability analysis made with the data of the current study, Cronbach Alpha values were found to be as follows; .877 for the interpersonal relations sub-dimension, .873 for the academic achievement sub-dimension, .783 for the preventive health sub-dimension, .905 for the substance addiction potential sub-dimension and .932 for the whole scale.

Life Satisfaction Scale for Children

The scale was developed by Gadermann et al. (2009) and adapted to Turkish by Altay and Ekşi (2018). It is a 5-point Likert-type scale consisting of 5 items and a single dimension. Higher scores taken from the scale indicate higher life satisfaction. The Cronbach Alpha reliability coefficient of the scale was calculated to be .792 (Altay & Ekşi, 2018). As a result of the reliability analysis made with the data of the current study, the Cronbach Alpha value was calculated to be .810.

Data Collection

Before starting the study, necessary permissions were obtained from the researchers who conducted the validity and reliability studies of the scales via e-mail for the use of the measurement tools. In addition, KTO Karatay University Humanitarian Research Ethics Committee Approval (dated 31.03.2022 and numbered E-46409256-300-30896) was obtained for the study and the research permission was obtained from the Konya Provincial Directorate of National Education, to which the middle schools where the study was conducted were affiliated, and no concessions were made on publication ethics throughout the study. Then, research data were collected from students attending various middle schools in the city of Konya in the 2021-2022 school, using the three different measurement tools. The forms created by the researchers, which could be answered in approximately 15 minutes, were distributed to the participants and necessary instructions were given to them.

Data Analysis

The accuracy of the data collected during the research process was checked and it was determined that all the items were in the normal range and that there were no incorrectly entered items. Whether the data were distributed normally was examined by performing univariate and multivariate normality analyses. A z test was run to determine univariate outliers and the z score reference range was taken as -4.00 - +4.00 as the sample size was bigger than 100 and the scale belonging to a participant outside this range was removed from the data set (Mertler & Vannatta, 2016). Mahalanobis distance coefficients were calculated in the determination of multivariate outliers and no data containing any outliers were found (Tabachnick et al., 2007). In order to determine whether the answers given by the participants to the data collection tools have a homogeneous distribution, the kurtosis-skewness values were examined. It was determined that each of the research variables was between -1.00 and +1.00 reference range and showed a normal distribution (.109, .207) (Çokluk et al., 2014). In addition, with the correlation analysis, it was examined whether there was a multicollinearity problem in the data set. As a result of the analysis, it was found that there is a low and negative correlation between the middle school students' problematic internet use and life satisfaction ($r=-.222, p<.01$), a middle and negative correlation between their problematic internet use and self-efficacy ($r=-.412, p<.01$) and a positive and medium correlation between their life satisfaction and self-efficacy ($r= .317, p<.01$). According to these findings, it can be said that there is no multicollinearity problem since there is no correlation of .90 or more between the variables (Cokluk et al., 2014). Answers to the

problem statements of the study were sought through the data set consisting of the answers of 505 participants. The data were analyzed with the Hayes Process Macro through the SPSS-22 program package. The significance level was set to be .05 in the study.

Findings

Findings from the Investigation of the Mediator Role of Life Satisfaction in the Relationship between Problematic Internet Use and Self-efficacy

A mediation analysis was carried out by using SPSS 3.4 version PROCESS macro (Hayes, 2018), Model 4, to determine whether life satisfaction has a mediator role in the relationship between problematic internet use and self-efficacy of the middle school students. In the analysis, the bootstrap technique and 5000 resampling option were preferred. Whether life satisfaction has an indirect effect on the relationship between internet use and self-efficacy was determined according to the confidence intervals obtained by the bootstrap technique. The findings of the analysis are presented in Table 1, Table 2 and Figure 2 below.

Table 1

Regression Analysis Results related to Bootstrapping Test

Predictor Variables	M (Life Satisfaction)		Y (Self-efficacy)	
	<i>b</i>	S.E.	<i>b</i>	S.E.
Problematic Internet Use (X)	-.1454***	,0285	-.9678***	.1100
M (Life Satisfaction)			1.1773***	.1679
Constant	19.9640	,8276	159.8854	4.5778
	R ² =.0493		R ² = .1698	
	F (1; 503)= 26.0764; p<.001		F (2; 502)= 80.9463; p<.001	

*p<.05; **p<.01; ***p<.001, k=5000, S.E.=Standard error, non-standardized beta coefficients (b) are reported.

When Table 1 is examined, it is seen that problematic internet use negatively and significantly predicts life satisfaction ($b = -.1454$, $SE = .0285$, $p < .001$). Moreover, it is seen that life satisfaction positively and significantly predicts self-efficacy ($b = 1.1773$, $SE = .1679$, $p < .001$). In addition, problematic internet use explains 4.93% of the variance in life satisfaction. It is also seen that problematic internet use, together with life satisfaction, explains 16.98% of the variance in self-efficacy.

As a result of the Bootstrapping test conducted for the mediation analysis, the indirect, direct and total effects of problematic internet use on self-efficacy are given in Table 2 below.

Table 2

Direct, Indirect and Total Effects of Problematic Internet Use on Self-Efficacy

Effect	Path	Bootstrapping		%95 Confidence Interval	
		B	SE	LLCI	ULCI
Indirect Effect	PIU → Life Satisfaction → Self-efficacy	-.1712	.0470	-.2678	-.0866

Direct Effect (c')	PIU → Self-efficacy	-0.9678	.1100	-1.1840	-.7517
Total Effect (c)	Direct Effect + Indirect Effect	-1.1390	.1123	-1.3596	-.9184

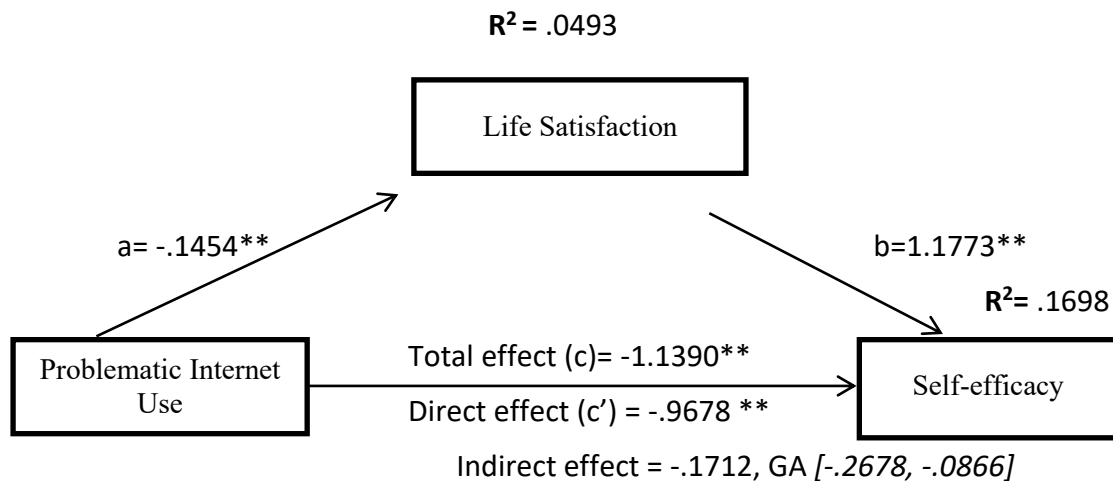
n=505, k=5000, PIU=Problematic Internet Use

When Table 2 is examined, it is seen that the total effect of problematic internet use on self-efficacy ($b = -1.1390$, $SE=.1123$, $p<.001$) is negative and significant. In a simple mediation model, the total effect of X (Problematic internet use) on Y (Self-efficacy) is the sum of the direct effect of X on Y and the indirect effect of X over M (Life satisfaction) on Y (Hayes, 2018). The direct effect of problematic internet use on self-efficacy ($b = -.9678$, $SE=.1100$, $p<.001$) was found to be negative and significant. In addition, the indirect effect of problematic internet use on self-efficacy ($b = -.9678$, $SE=.1100$, $95\% CI [-.2678, -.0866]$) was found to be negative and significant. The indirect effect indicates how much X is estimated to cause a change on Y as a result of its effect on M, which in turn affects Y. If the indirect effect is significant, it can be argued that M is a mediator of the effect of X on Y (Hayes, 2018). When the fully standardized effect size of the mediation effect is examined, it is seen to be ($GA [-.0960, -.0319]$) $\beta = -.0619$ at 95% confidence interval and it can be said that this value is close to the medium mediation effect. If the effect size value is close to .01, it is interpreted as low effect, close to .09 as medium effect, and close to .25 as high effect (Preacher and Kelley, 2011). According to these findings, it can be said that life satisfaction plays a mediator role in the relationship between problematic internet use and self-efficacy.

The model regarding the mediator role of life satisfaction in the relationship between problematic internet use and self-efficacy is given in Figure 2 below.

Figure 2

The mediator effect of life satisfaction on the relationship between problematic internet use and self-efficacy

Note: Non-standardized beta coefficients are used.

Discussion and Results

From the findings obtained from the analyses, it was determined that the problematic internet use of the middle school students predicted their self-efficacy negatively and significantly and it predicted their life satisfaction negatively and significantly. The middle school students' life satisfaction predicted their self-efficacy positively and significantly. It was also determined that life satisfaction played a mediator role in the relationship between

the problematic internet use of the middle school students and their self-efficacy. Findings from the study are discussed below.

The middle school students' problematic internet use was determined to be a negative and significant predictor of their self-efficacy. Parallel to this finding, as a result of the study conducted by Reyhanlioğlu (2015) on university students, it was found that there is a negative correlation between internet addiction and self-efficacy. Odacı (2011) found that there is a negative and significant correlation between the problematic internet use and academic self-efficacy of university students and that academic self-efficacy predicts problematic internet use. Contrary to the finding of the current study, it was determined by Erkiş (2019) that there is no statistically significant correlation between adolescents' internet addiction and self-efficacy. Middle school students' encountering and immersing in the internet in a period when they start to get to know their environment and recognize the opportunities that their environment offers them may cause them to overlook the duties and responsibilities expected of them, thus reducing their self-efficacy. According to these findings, as middle school students' problematic internet use increases, their self-efficacy decreases.

As another finding of the study, it was determined that the problematic internet use of the middle school students was a negative and significant predictor of their life satisfaction. When the studies on the subject are examined, it is seen that Lachmann et al. (2016) found a negative correlation between problematic internet use and life satisfaction. Kabasakal (2015), in a study conducted on university students, determined that there is a significant negative correlation between the negative results of internet use and life satisfaction. Cao et al. (2011) found that problematic internet use decreases life satisfaction of adolescents. Therefore, these findings are parallel to the finding of the current study that problematic internet use negatively predicts life satisfaction. According to these findings, as the problematic internet use of middle school students increases, their life satisfaction decreases.

As another finding of the study, it was found that the middle school students' life satisfaction was a positive and significant predictor of their self-efficacy. Vecchio et al. (2007) found that academic and social self-efficacy beliefs are predictors of life satisfaction. Alipour and Taghvaei (2016) found a medium, positive and significant correlation between life satisfaction and self-efficacy as a result of their study on teachers. Cikrikci and Odacı (2016) found that metacognitive awareness and self-efficacy are important predictors of life satisfaction in adolescents. Poorbaferani et al. (2018) determined that there is a positive correlation between self-efficacy and life satisfaction. These findings show parallelism with the finding of the current study indicating that life satisfaction predicts self-efficacy positively. According to these findings, as the life satisfaction of middle school students increases, their self-efficacy also increases.

Another finding of the study is that life satisfaction played a mediator role in the relationship between the problematic internet use of middle school students and their self-efficacy. Life satisfaction which is related to both problematic internet use and self-efficacy reduces the negative effect of problematic internet use on self-efficacy and plays a kind of buffering role. Supporting middle school students' life satisfaction can reduce the negative effects of problematic internet use and may also be effective in increasing middle school students' self-efficacy.

In light of the findings of the current study, the following suggestions are presented for researchers and practitioners:

- Determining that life satisfaction plays a mediator role in the relationship between the problematic internet use of middle school students and their self-efficacy can be an important reference in the studies to be carried out on middle school students. In this direction, life satisfaction can be included in the studies to be carried out to strengthen middle school students.

- New studies can be conducted to support the findings of the current study so that ways of reducing the negative effect of problematic internet use on middle school students by including different variables such as mindfulness, communication skills and social skills can be found.

-The findings obtained by collecting data with the quantitative method can be supported and enriched by using qualitative research methods.

Ethics Committee Approval: *This study was carried out with the approval of KTO Karatay University Humanitarian Research Ethics Committee with the decision numbered E-46409256-300-30896 dated 31/03/2022.*

Authors' Conflict of Interest: *No conflict of interest was declared by the authors.*

Authors' Contributions

OC: Designing the study and analyzing the data

CYD: Writing the introduction and method sections

MA: Collecting data, entering data into SPSS, obtaining research permits

HB: Collecting data, entering data into SPSS, obtaining research permits

HRC: Collecting data, entering data into SPSS, obtaining research permits

ZG: Writing the discussion section and reporting

Acknowledgements: *We would like to thank Meram Guidance and Research Centre for their support and contribution to the study.*

References

- Akgül, G. & Oran, M. (2020). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin, ortaokul öğrencilerinin ve öğrenci velilerinin pandemi sürecindeki uzaktan eğitime ilişkin görüşleri. *Eğitimde Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 3(2), 15-37. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/eyyad/issue/59733/847318>
- Alipour, F., & Taghvaei, D. (2016). Predicting life satisfaction based on self-efficacy and social support. *Turkish Online Journal of Design Art and Communication*, 6, 1471–1480. http://tojdac.org/tojdac/VOLUME6-AGUSPCL_files/tojdac_v060AGSE132.pdf
- Alt, D., & Boniel-Nissim, M. (2018). Links between adolescents' deep and surface learning approaches, problematic internet use, and Fear of Missing Out (FoMO). *Internet Interventions*, 13, 30–39. doi: <https://doi.org/10.1016/j.invent.2018.05.002>
- Altay, D. & Ekşi, H. (2018). *Çocuklar için Yaşam Doyumu Ölçeği geçerlilik ve güvenilirlik çalışması*. 5. Uluslararası Eğitim Bilimleri Sempozyumu'nda sunulan tam metin bildiri (ss. 354-362), İstanbul, Türkiye.
- Altıntaş, A. (2020). *Lise öğrencilerinde problemlerli internet kullanımının duygusal zeka ve*

yaşam doyumunu açısından incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Maltepe Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.

- Askar, P. & Umay, A. (2001). Preservice Elementary Mathematics Teachers' Computer Self-Efficacy, Attitudes towards Computers, and their Perceptions of Computer-Enriched Learning Environments. In J. Price, D. Willis, N. Davis & J. Willis (Eds.), *Proceedings of SITE 2001--Society for Information Technology & Teacher Education International Conference* (pp. 2262-2263). Norfolk, VA: Association for the Advancement of Computing in Education (AACE). Retrieved May 1, 2022 from <https://www.learntechlib.org/primary/p/17156/>
- Avşaroğlu, S., Deniz, M. E. & Kahraman, A. (2005). Teknik öğretmenlerde yaşam doyumunu, iş doyumunu ve mesleki tükenmişlik düzeylerinin incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14, 115-129.
- Balcı, A. (2001). *Sosyal bilimlerde araştırma: yöntem teknik ve ilkeler*, PegemA Yayıncılık, Ankara.
- Bandura, A. (1977). Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological Review*, 84, 191-215. doi:10.1037/0033-295X.84.2.191
- Bandura, A. (1989). Human agency in social cognitive theory. *American Psychologist*, 44, 1175-1184. doi: 10.1037/0003-066X.44.9.1175
- Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: The exercise of control*. New York: Freeman.
- Baron, R. M., & Kenny, D. A. (1986). The moderator-mediator variable distinction in social psychological research: Conceptual, strategic, and statistical considerations. *Journal of Personality and Social Psychology*, 51, 1173-1182.
- Beard, K. W., & Wolf, E. M. (2001). Modification in the proposed diagnostic criteria for Internet addiction. *CyberPsychology & Behavior*, 4(3), 377-383. <https://doi.org/10.1089/109493101300210286>
- Bradley, R. H., & Corwyn, R. F. (2004). Life satisfaction among European American, African American, Chinese American, Mexican American, and Dominican American adolescents. *International Journal of Behavioral Development*, 28(5), 385-400. <https://doi.org/10.1080/01650250444000072>
- Bray, C., Nash, K., Froman, R. D. (2003). Validation of measures of middle schoolers' self-efficacy for physical and emotional health, and academic tasks. *Res Nurs Health*, 26, 376-386. <https://doi.org/10.1002/nur.10099>
- Büyüköztürk, S., Kılıç Çakmak, E., Akgün, O. E., Karadeniz, S., & Demirel, F. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (7. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Caprara, G. V., Vecchione, M., Alessandri, G., Gerbino, M., & Barbaranelli, C. (2011). The contribution of personality traits and self-efficacy beliefs to academic achievement: a longitudinal study. *The British Journal of Educational Psychology*, 81(1), 78-96. <https://doi.org/10.1348/2044-8279.002004>
- Caplan, S. E. (2002). Problematic Internet use and psychosocial well-being: Development of a theory-based cognitive-behavioral measurement instrument. *Computers in Human Behavior*, 18(5), 553-575. [https://doi.org/10.1016/S0747-5632\(02\)00004-3](https://doi.org/10.1016/S0747-5632(02)00004-3)
- Cao, H., Sun, Y., Wan, Y., Hao, J., & Tao, F. (2011). Problematic Internet use in Chinese adolescents and its relation to psychosomatic symptoms and life satisfaction. *BMC Public Health*, 11. <https://doi.org/10.1186/1471-2458-11-802>

- Cikrikci, Ö. & Odacı, H. (2016). Ergenlerde yaşam doyumunun belirleyicileri: üstbilişsel farkındalık ve öz-yeterliğin rolü. *Soc Indic Res*, 125, 977-990. <https://doi.org/10.1007/s11205-015-0861-5>
- Christopher, J. C. (1999). Situating psychological well being: exploring the cultural roots of its theory and research. *Journal of Counseling & Development*, 77(2), 141-153. <https://doi.org/10.1002/j.1556-6676.1999.tb02434.x>
- Çakar, F. S. (2012). The relationship between the self-efficacy and life satisfaction of young adults. *International Education Studies*, 5(6), 123-130.
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G. & Büyüköztürk, Ş. (2014). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik SPSS ve LISREL uygulamaları* (3.Basım). Ankara: Pegem Akademi.
- Davis, R. (2001). A cognitive-behavioral model of pathological internet use. *Computers in Human Behaviour*, 17(2), 187-195. doi:10.1016/j.chb.2013.05.026
- Diener, E. (1984). Subjective well-being. *Psychological Bulletin*, 95(3), 542-575.
- Durak, İ. (2021). Psikolojik sağlamlık ile yaşam doyumunu arasındaki ilişkide öz yeterliğin aracı etkisi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(78), 1175-1190.
- Ekinci, N. (2017). *16-18 Yaş ergenlerde otistik mizaç özelliklerinin patolojik internet kullanımı ile ilişkisi*. (Uzmanlık Tezi). Mersin Üniversitesi.
- Erkişi, E. (2019). *Ergenlerde internet bağımlılığının özyeterliğe etkisinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İnönü Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Gadermann, A. M., Guhn, M., & Zumbo, B. (2010). Investigating the substantive aspect of construct validity for the Satisfaction with Life Scale adapted for children: A Focus on Cognitive Processes. <http://dx.doi.org/10.1007/s11205-010-9603-x>
- Gao, L., Gan, Y., Whittal, A., & Lippke, S. (2020). Problematic internet use and perceived quality of life: findings from a cross-sectional study investigating work-time and leisure-time internet use. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(11), 40-56. doi:10.3390/ijerph17114056
- Gilligan, T. D., & Huebner, S. (2007). Initial development and validation of the multidimensional Students' Life Satisfaction Scale-Adolescent Version. *Applied Research Quality Life*, 2, 1-16. <https://doi.org/10.1007/s11482-007-9026-2>
- Gürbüz, S. (2020). *Sosyal bilimlerde, aracı, düzenleyici ve durumsal etki analizleri* (2. Basım). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Hayes, A. F. (2018). *Introduction to mediation, moderation, and conditional process analysis: A regression-based approach* (Second Edition). New York: The Guilford Press.
- Kabasakal, Z. (2015). Life satisfaction and family functions as-predictors of problematic internet use in university students. *Computers in Human Behavior*, 53, 294-304. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2015.07.019>
- Kala, F. N. (2022). *Sınıf öğretmeni adaylarının müze eğitime yönelik özyeterlik inançları*. Yüksek Lisans Tezi. Bartın Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Temel Eğitim Ana Bilim Dalı, Bartın.
- Karagöz, Y., Durak, İ., & Mutlu, H. T. (2021). Psychological resilience and life satisfaction of healthcare professionals in Turkey: The mediating role of fear of COVID. *Turkish*

Psychological Counseling and Guidance Journal, 11(62), 403-417.

- Kılıç, M. (2016). *Gerçek yaşam tadında: gelişim dönemleri 2* (2. Basım). Ankara, Pegem Akademi.
- Köksal, O., Güler, M., & Çetin, F. (2015). Öz-yeterlilik algısı, yaşam doyumu ve bir role tutulma etkileşimi: Sosyal bilişsel bir yaklaşım. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, (54), 193-207.
- Kutlu, M., Savci, M., Demir, Y., & Aysan, F. (2016). Young İnternet Bağımlılığı Testi Kısa Formunun Türkçe uyarlaması: Üniversite öğrencileri ve ergenlerde geçerlilik ve güvenilirlik çalışması, *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 17, 69-76.
- Lachmann, B., Sariyska, R., Kannen, C., Cooper, A., & Montag, C. (2016). Life satisfaction and problematic Internet use: Evidence for gender specific effects. *Psychiatry Research*, 238, 363–367.
- Mertler, C. A. & Vannatta, R. A. (2016). *Advanced and multivariate statistical methods: Practical application and interpretation* (6. publish). CA: Pyrczak Publishing.
- Mittal, V. A., Tessner, K. D., & Walker, E. F. (2007). Elevated social internet use and schizotypal personality disorder in adolescents. *Schizophrenia Research*, 94(1–3), 50–57. doi:10.1016/j.chb.2013.05.026.
- Odaci, H. (2011). Academic self-efficacy and academic procrastination as predictors of problematic internet use in university students. *Computers & Education*, 57(1), 1109–1113. doi:10.1016/j.compedu.2011.01.005
- Özer, M. & Özsoy-Karabulut, Ö. (2003). Yaşlılarda yaşam doyumu. *Geriatrı*, 6(2), 72- 75.
- Pawlikowski, M., Altstötter-Gleich, C., & Brand, M. (2013). Validation and psychometric properties of a short version of Young's Internet Addiction Test. *Computers in Human Behavior*, 29(3), 1212–1223. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2012.10.014>
- Poorbaferani Z, Mazaheri M. A., & Hasanzadeh A. (2018). Life satisfaction, general self-efficacy, self-esteem, and communication skills in married women. *J Educ Health Promot.*,7, 173. doi:10.4103/jehp.jehp_108_18
- Preacher, K. J., & Kelley, K. (2011). Effect size measures for mediation models: Quantitative strategies for communicating indirect effects. *Psychological Methods*, 16, 93–115.
- Reyhanlıoğlu, E. N. (2015). *Türkiye'deki üniversite öğrencilerinin internete bağımlılık düzeyleri ile sıkıntıya dayanma, başa çıkma stratejileri, kişilik özellikleri ve bazı demografik değişkenler arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Klinik Psikoloji Anabilim Dalı, İstanbul.
- Schunk, D. (1982). Effects of effort attributional feedback on children's perceived self efficacy and achievement. *Journal of Educational Psychology*, 74, 548-556. doi:10.1037/0022-0663.74.4.548
- Suldo, S. M., & Huebner, E. S. (2004). Does life satisfaction moderate the effects of stressful life events on psychopathological behavior during adolescence? *School Psychology Quarterly*, 19, 93–105. <https://doi.org/10.1521/scpq.19.2.93.33313>
- Tabachnick, B. G., Fidell, L. S., & Ullman, J. B. (2007). *Using multivariate statistics* (5. Basım). Boston, MA: Pearson.

- Vecchio, G. M., Gerbino, M., Pastorelli, C., Del Bove, G., & Caprara, G. V. (2007). Multi-faceted self-efficacy beliefs as predictors of life satisfaction in late adolescence. *Personality and Individual Differences*, 43(7), 1807–1818. doi:10.1016/j.paid.2007.05.018
- Veenhoven, R. (1991). Questions on happiness: Classical topics, modern answers blind spot. In F. Strack, M. Argyle & N. Schwarz (Eds.), *Subjective wellbeing, an interdisciplinary perspective* (pp. 7-26). London: Pergamon. Press, http://worlddatabaseofhappiness.eur.nl/hap_bib/freetexts/strack_f_1991.pdf
- Yardımcı F. & Başbakkal, Z. (2010). Ortaokul Öz-Yeterlilik Ölçeğinin geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 11(4), 321-326.
- Yaylalı, F. H. (2013). *Dikkat eksikliği hiperaktivite bozukluğu olan çocuk ve ergenlerin sorunlu internet kullanımı ile ilişkili etmenler*. (Uzmanlık Tezi). Ankara Üniversitesi.
- Yıldırım, F. & İlhan, İ. (2010). Genel Özyeterlilik Ölçeği Türkçe formunun geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 21(4), 301–308.
- Young, K. S. (2004). Internet addiction: A new clinical phenomenon and its consequences. *American Behavioral Scientist*, 48(4), 402–415. <https://doi.org/10.1177/0002764204270278>
- Young K. S. (1998). Internet addiction: The emergence of a new clinical disorder, *Cyberpsychology & Behavior*, 1(3), 237-244.